

igitur dictum est &c. Tertio exponit quoddam quod dixerat, scilicet quod sit occultum Dei iudicium, ibi: Cujus occultum iudicium intelligitur poena, qua quisque vel exercetur ad purgationem, vel admonetur ad conversionem.

Sed quomodo Dei iustitiam, & pietatem... supra Cassiodorus duas esse res dixit? Hic determinat multipliciter de iustitia, & misericordia Dei in communi: & dividitur in partes duas. In prima inquit de differentia iustitiae, & misericordiae Dei. In secunda inquit quomodo iustitia, & misericordia concurrunt ad opus divinum, ibi: Post haec considerari oportet, ex quo sensu universa via Domini dicantur misericordia, & veritas. Circa primum duo facit. Primo movet quaestiones. Secundo determinat eas, ibi: His responderi potest. Circa primum duo facit. Primo inquit, utrum sit idem in Deo iustitia, & misericordia; secundo utrum eadem opera debeant iustitiae, & misericordiae attribui, ibi: Cur igitur dicit Scriptura de operibus Dei, quaedam esse misericordiae, quaedam iustitiae?

His responderi potest &c. Hic solvit propositas quaestiones, & circa hoc duo facit. Primo solvit primam; secundo secundam, ibi: Quod autem opera quaedam &c. Circa primum tria facit. Primo solvit primam quaestionem. Secundo movet dubitationem circa solutionem positam, ibi: Sed secundum hoc occurrit quaestio &c. Tertio solvit dubitationem, ibi: Sed dixi supra &c.

Post haec considerari oportet, ex quo sensu universa via Domini dicantur misericordia, & veritas. Hic inquit quomodo misericordia, & iustitia Dei occurrunt ad opus ipsius, & circa hoc duo facit. Primo ostendit quod nullum opus Dei est ad quod non concurrat misericordia Dei, vel iustitia. Secundo inquit, an ad quodlibet opus concurrat utrumque, ibi: Sed cum superius Cassiodorus dixerit, in his duobus omnia opera Dei includi, merito queri potest &c. Et circa hoc duo facit. Primo proponit quaestionem. Secundo solvit eam, ibi: Quibusdam placuit. Et dividitur in partes duas secundum quod duas opiniones ponit circa hanc quaestionem. Secunda incipit, ibi: Aliis autem videtur &c.

QUAESTIO I.

HIC duo queruntur. Primo de divina iustitia. Secundo de eius misericordia. Circa primum queruntur tria. Primo. An iustitia Deo debeat attribui. Secundo. de iustitiae ejus effectu. Tertio. De iustitia ejus contra damnatos.

ARTICULUS I.

Utrum iustitia Deo attribuenda sit. I. P. quest. xxi. art. 1. I. cont. Gent. cap. xciv.

1. AD primum sic proceditur. Videtur quod iustitia Deo attribuenda non sit. Quia secundum Philosophum in X. Ethic. cap. viii. vel xii. ridiculum est laudare deos secundum aliquam virtutem moralem, vel actiones virtutum moralium eis attribuere. Sed iustitia est virtus moralis. Ergo Deo attribui non potest.

2. Praeterea. Iustitia contra temperantiam dividitur. Sed temperantiam non attribuimus Deo. Er-

(1) Al. additur hoc. (2) Al. omne.

go nec iustitiam ei attribuere debemus.

3. Praeterea. Iustitia in aequalitate consistit, ut patet per Philosophum in V. Ethic. cap. viii. vel x. Sed nihil potest Deo esse aequale. Ergo non potest esse aliqua iustitia ejus ad alterum.

4. Praeterea. Philosophus in V. Ethic. cap. iiii. dicit, quod domini ad servum non est iustitia. Sed Deus est omnium dominator. Ergo ei iustitia non competit.

Sed contra est quod in Psalm. x. dicitur: Iustus Dominus, & iustitias dilexit.

Praeterea. Omne quod est potissimum, est Deo attribuendum. Sed secundum Philosophum in V. Ethic. cap. iiii. iustitia est preclarissima virtutum. Ergo maxime debet attribui Deo.

QUAESTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod in Deo secundum eandem rationem dicatur bonitas, & iustitia. Quia iustitia est universaliter omnis virtus, ut patet per Philosophum in V. Ethic. ubi sup. Sed virtus uniuscujusque rei est bonitas ipsius: quia virtus est quae bonum habentem facit, & opus ejus bonum reddit, ut patet in II. Ethic. cap. v. vel vi. Ergo secundum eandem rationem dicitur iustus, & bonus.

2. Praeterea. Dionysius dicit in viii. cap. de divinis. Nomin. quod iustitia laudatur in Deo, in quantum omnibus secundum dignitatem distribuit. Sed distribuere omnibus, (1) ad rationem bonitatis pertinet, quia totius communicationis divina bonitas causa est. Ergo iustitia, & bonitas dicuntur in Deo secundum eandem rationem.

3. Praeterea. Bonitas, & iustitia magis conveniunt in Deo quam convenient in creaturis. Sed in creaturis eadem videtur esse ratio bonitatis, & iustitiae: nisi enim ex hoc ipso quod creata sunt bona, justa essent, inconvenienter videretur quod a Deo bona omnia essent bona, & ab eo iusto non essent omnia iusta. Ergo in Deo secundum eandem rationem dicitur bonitas, & iustitia.

Sed contra est quod Boetius dicit in Lib. de hebdom. cap. 11. Bonum (2) esse ad essentiam, iustum vero esse ad actum respicit. Sed esse, & actus non dicuntur secundum eandem rationem in Deo. Ergo nec iustitia, & bonitas.

Praeterea. Generis, & speciei non est omnino eadem ratio. Sed bonitas, & iustitia se habent ut genus, & species: unde Boetius dicit in Lib. de hebdom. ubi sup. Bonum quidem est generale, iustum autem speciale. Ergo non est eadem ratio omnino bonitatis, & iustitiae.

QUAESTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod non sit eadem ratio in Deo iustitiae, & veritatis. Quia ea quae in nobis secundum speciem differunt, in Deo differunt secundum rationem. Sed nobis ponitur veritas alia virtus a iustitia specie differens, ut patet in IV. Ethic. cap. xiii. vel xv. Ergo & in Deo secundum aliam rationem dicitur iustitia, & veritas.

2. Praeterea. Generis, & speciei non est omnino eadem ratio. Sed veritas, secundum Tullium, Lib. II. de invent. num. lxxv. est species iustitiae. Ergo veritatis, & iustitiae non est eadem ratio.

3. Praeterea. Iustitia, cum sit quasi species boni-

(1) Al. dicitur Deo. (2) Al. dicitur Deo.

nitatis, ut ex auctoritate Boetii inducta patet, ad effectum pertinet; veritas autem ad intellectum. Ergo veritas, & iustitia non dicuntur in Deo secundum eandem rationem.

Sed contra est quod in auctoritate Psalm. xxiv. 10. quae hic inducitur: Universa via Domini misericordia, & veritas, veritas pro iustitia exponitur. Ergo sunt idem secundum rationem.

Praeterea. Iustitia consistit in redditione debiti. Sed Deus non est debitor nobis nisi ex promisso, ut Anselmus dicit in medit. redemp. generis humani cap. 111. Ergo idem est Deo reddere debitum, quod solvere promissum. Cum ergo ex hoc quod solvit promissum, dicatur verax, secundum eandem rationem (1) dicitur Deus iustus, & verax.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod iustitia proprie dicta aequalitatem constituit in acceptionibus, (2) & donationibus, ut patet per Philosophum in V. Ethic. cap. 111. Hoc autem contingit dupliciter. Uno modo secundum quod constituitur aequalitas inter dantem & recipientem, ut scilicet accipiens tantum accipiat a dante quantum accipere debet; & in hoc consistit iustitia commutativa, utpote quae medium ponit in emptionibus, & venditionibus, & omnibus retributionibus. Alio modo secundum quod constituitur aequalitas inter duos recipientes, secundum quod contingit ex hoc quod uterque aequaliter recipit pro meritis; & in hoc consistit iustitia distributiva. In prima ergo, scilicet commutativa iustitia, requiritur aequalitas quantitatis, ut scilicet tantum quisquis accipiat, quantum dedit secundum valorem; & ideo inter illos in quibus non potest esse quantitatis aequalitas, non potest proprie esse commutativa iustitia, sicut est in illis quorum unus non potest recompensare aliquid aequivalens beneficiis acceptis ab alio, sicut filius non potest recompensare aliquid aequivalens beneficiis patris, a quo esse, & nutrimentum accepit, & disciplinam; & ideo quantumcumque retribuatur patri in obsequiis, non fit perfecta aequalitas: unde nec proprie salvatur ibi ratio commutativae iustitiae; sed tamen aliquis modus iustitiae salvari potest: in quantum filius retribuit patri secundum modum suum, sicut pater dedit secundum modum suum, ut loco aequalis quantitatis sumatur aequalitas proportionis. Sed iustitia distributiva non requirit quantitatis aequalitatem, sed proportionis tantum. Non enim oportet, ut distribuens omnibus aequaliter distribuatur, sed unicuique proportionabiliter secundum suum modum. Sic ergo ratio distributivae iustitiae Deo proprie convenire potest, in quantum scilicet aequalitatem proportionis servat in communicatione bonorum suorum, dans unicuique proportionaliter secundum suum modum. Unde Dionysius dicit in viii. cap. de divinis. Nomin. quod iustitia laudatur in Deo, in quantum omnibus secundum dignitatem distribuit. Sed iustitia commutativa, per quam aequalitas constituitur inter Deum, dantem & creaturam recipientem, Deo competere, non potest secundum propriam acceptionem, quia beneficia Dei semper excedunt meritum creaturae; sed tamen servatur etiam proportionis quaedam aequalitas inter Deum dantem & creaturam recipientem, in quantum scilicet se habet ad suam superabundantiam, sicut creatura ad id quod competit ei secundum

In IV. Sent. Tom. V.

(1) Al. diceretur Deus iustus verax. (2) Al. & donationibus. (3) Al. deest dicit.

modum suam parvitatem. Et sic etiam quidam modus commutativae iustitiae invenitur in Deo respectu naturae, sicut invenitur inter patrem & filium: & secundum hoc assignantur duo modi divinae iustitiae. Unus, in quantum reddit pro meritis: hoc enim ad iustitiam distributivam pertinet, cujus est distribuere omnibus proportionaliter secundum suam dignitatem. Alius modus, secundum quod facit id quod decet suam bonitatem; sicut etiam dicitur iustus in eo quod peccatoribus parcit, quia decet eum. Hoc autem pertinet ad modum commutativae iustitiae, non quidem secundum aequalitatem quantitatis servatae, secundum quod requiritur in commutativa iustitia proprie dicta, sed servatae secundum aequalitatem proportionis: quia scilicet ita se habet Deus ad id quod superabundanter facit, sicut creatura ad id in quo deficit: & secundum hoc superabundare in beneficiis dicitur ei iustum, in quantum est ei proportionatum, & decens. Glossa (veus Ambrosiastri) super illud I. Corinth. 11. Tamquam a Domini spiritu (3) dicit: „Ut ostenderet talem gloriam dari quae sublimitati congruat dantis.“ Ad primum ergo dicendum, quod Philosophus a Deo excludit virtutes morales, prout determinatur circa materiam civilem, sicut iustitia est circa emptiones, & venditiones, & depositiones, & huiusmodi; non tamen removetur per hoc quin iustitia possit esse in Deo, secundum quod est distributor naturalium bonorum omnibus creaturis.

Ad secundum dicendum, quod temperantia consistit circa passiones innatas, iustitia autem circa commutationes operationum: ex quo patet quod materia temperantiae nullo modo potest Deo convenire, sicut materia iustitiae. Et praeterea temperantia dirigit respectu horum quae sunt in temperato; sed iustitia respicit illud quod est extra: & ideo non est simile.

Ad tertium dicendum, quod iustitia non semper requirit aequalitatem inter dantem & accipientem, nec semper aequalitatem quantitatis; sed sufficit quandoque aequalitas proportionis: & ideo non est inconveniens, si iustitia aliquo modo in Deo ponatur.

Ad quartum dicendum, quod inter dominum, & servum non potest esse iustitia commutativa proprie dicta: non enim potest aliqua aequalitas secundum quantitatem inter eos constitui, cum totum quod est servi, sit domini: servatur tamen aliquis modus iustitiae commutativae, prout inter eos invenitur aequalitas proportionis. Unde etiam Philosophus in V. Ethic. cap. vi. distinguit dominativum iustum a iusto politico, quod est proprie dictum: & per hunc etiam modum potest esse iustitia Dei ad creaturam.

SOLUTIO II.

Ad secundam quaestionem dicendum, quod iustitia praesupponit rationem bonitatis in Deo. Bonitas enim importat in Deo rationem finis, in quo est plenissima perfectio; finis autem movet efficientem ad agendum: unde & bonitas Dei movet quodammodo ipsum ad operandum, non quidem ut ipse bonitatem acquirat, sed ut bonitatem aliis communitet. Ut enim in II. Lib. dist. 1. quaest. 1. art. 1. in corp. dictum est, Deus non agit propter appetitum finis, sed propter amorem finis, volens communicare bonitatem suam, quantum possibile est, & decens

Mm

cons

cens secundum eius providentiam: & ideo sicut finis in omnibus operabilibus est primum principium, ita divina bonitas est primum principium communicationis totius, qua Deus perfectiones creaturis largitur. Sed iustitia determinat quemdam modum in istis communicationibus, in quantum scilicet communicando aequalitatem servat. Et ideo patet quod bonitas & iustitia secundum rationem dupliciter differunt. Primo, quia bonitas pertinet ad ipsam perfectionem naturae divinae, secundum quam habet rationem finis; sed iustitia pertinet ad ipsum communicationis actum. Secundo, quia bonitas etsi respiciat communicationem ut principium, respicit tamen communicationem in communi, non determinans aliquem specialem modum; sed iustitia determinat in ea specialem modum, scilicet aequalitatis. Et has duas differentias Boetius tangit in Lib. de hebdom. cap. 11. dicens quod bonum respicit essentiam, sed iustum actum: & iterum quod bonum generale est, & iustum speciale.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis virtus faciat bonum habentem, & opus reddat bonum; non tamen est eadem ratio bonitatis, & virtutis: quia virtus dicitur secundum quod est principium actionis, & tenet se ex parte causae efficientis; sed bonum magis respicit rationem finis. Sed quia effectus debet esse fini proportionatus, & ex hoc efficiens bonitatem sortitur, & actus eius; ideo virtus, quae hanc proportionem importat, cum sit dispositio perfecti ad optimum, ut dicitur in VII. Physic. text. xvii. dicitur facere bonum agentem, & actum. Et similiter etiam iustitia, sive accipiatur ut virtus particularis, sive prout est idem quod omnis virtus, se tenet ex parte efficientis; tamen secundum quod virtus omnis est iustitia, etsi subiecto sit idem iustitia, & virtus, non tamen sunt idem ratione; ut in V. Ethic. dicitur. Unde nullo modo sequitur quod iustitia, & bonitas sint eiusdem rationis.

Ad secundum dicendum, quod distributionis principium & est bonitas, & iustitia, sed diversimode: quia bonitas est sicut principium finale, non determinans specialem distributionis modum; sed iustitia est sicut principium efficiens determinans specialem modum distributionis; & ideo etiam Dionysius, de div. Nom. cap. viii. attribuit iustitiae distributionem secundum dignitatem; sed communicationem absolute attribuit bonitati.

Ad tertium dicendum, quod Deus unicuique creaturae quam producit in esse, aliquam perfectionem largitur: alias esse non posset; & ideo omnia dicuntur bona in quantum sunt a bono: non tamen unicuique eorum quae producit in esse, dat quod sit actu secundum illum specialem modum actionis quem iustitia servat. Et ideo non oportet quod omnia quae sunt a justo Deo, iusta dicantur; & sic etiam non sequitur quod sit eadem ratio boni, & iusti.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, quod omnis aequalitas per actionem aliquam constituta requirit aliquam regulam secundum quam adaequatio fiat: unde cum iustitia consistat in hoc quod aequalitatem per suam actionem constituat in donationibus, & acceptationibus; oportet omnem iustitiam aliquam regulam habere secundum quam adaequatio fiat. Regulae autem iustitiae sunt rationes in mente constitutae, secundum

(2) Al. additur prima.

quas homo iustius aequalitatem constituit: & ideo quando eius actiones illis rationibus concordant, dicitur iustitiam servare; quando autem discordant, dicitur injuste agere. Et quia veritatis ratio consistit in adaequatione rerum ad intellectum, inde est quod nomen veritatis transfertur ad significandum adaequationem operum iustitiae ad rationes iustitiae; & haec est veritas quam dicimus iustitiae veritatem: & secundum hoc ipsa iustitia idem quod veritas est; sed tamen iustitia dicitur secundum aequalitatem exteriori constitutam; sed veritas dicitur secundum commensurationem exterioris aequalitatis ad rationes quae sunt in mente: & secundum hoc veritas & iustitia eodem intellectu in Deo accipiuntur.

Ad primum ergo dicendum, quod actiones exteriores comparantur ad interiores dispositionem mentis dupliciter: uno modo ut signum ad signatum; alio modo ut regulatum ad regulam: & secundum utramque comparationem commensuratio exteriorum actionum ad interiores dispositionem mentis constituit veritatis rationem. Veritas ergo, de qua Philosophus loquitur in IV. Ethic. c. viii. consistit in commensuratione actionum ad mentem, prout sunt signa illius, dum scilicet aliquis talem se exhibet in dictis, & factis, qualis est interior: unde haec virtus secundum ipsum opponitur iactantiae, & simulationi. Sed veritas iustitiae, de qua loquimur, facit commensurationem secundum aliam comparationem actionum exteriorum ad mentem, prout scilicet comparantur ad eam ut ad regulam aequalitatis in rebus constitutae per actus iustitiae. Sed quia non solum aequalitas constituta in rebus per actus nostros, sed etiam ipsi actus nostri commensurari debent rationi quae est in mente, ideo in hac commensuratione etiam alia veritas invenitur, secundum quod ipsae operationes sunt commensurate menti; & haec est veritas vitae, quae consistit in hoc quod unusquisque faciat secundum quod ratio docet.

Ad secundum dicendum, quod veritas illa de qua Tullius loquitur, est secundum commensurationem vocis ad rem, prout scilicet aliquis confitetur in iudiciis secundum quod res se habet; & servat in factis secundum quod promissit: & haec veritas est pars iustitiae.

Ad tertium dicendum, quod veritas quae est in intellectu, est aequalitas intellectus ad rem indifferenter, sive sit per actum nostrum constituta, sive non: & de hac non loquimur ad praesens. Et quia voces sunt signa intellectus, ideo iuxta hanc veritatem sumitur veritas doctrinae quae distinguitur contra veritatem iustitiae: veritas enim doctrinae in veritate enuntiationis consistit. Potest igitur colligi ex praedictis quod veritas (2) uno modo accipitur secundum commensurationem intellectus ad esse rei; & secundum hanc veritas doctrinae accipitur. Alio modo secundum commensurationem actionum nostrarum ad intellectum rectum; & sic prout sunt signum ipsius, non considerato damno, vel lucro alicujus, est veritas de qua loquitur Philosophus, divisa contra simulationem, & iactantiam; considerato vero damno, vel lucro, est veritas quae est pars iustitiae, quam Tullius ponit, per quam servatur aliquis indemnis in iudiciis, & confessionibus; ut utraque istarum veritarum reducatur ad veritatem doctrinae, in quantum utraque consistit in quadam manifestatione. Prout vero actiones nostrae comparantur ad intellectum ut regulatum ad regulam, sic secundum quod intellectus

(2) Al. additur prima.

rectus (3) est regula actionum, est veritas vitae; secundum vero quod est regula (4) aequalitatis constituta in rebus, est veritas iustitiae.

ARTICULUS II.

Utrum opus Dei dicatur iustum ex hoc solo quod est ei placitum.

II. contra Gent. cap. xxix.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod opus Dei dicatur iustum ex hoc solo quod est ei placitum. Anselmus enim in Monol. in prologo, cap. xi. dicit de Deo loquens: *Id solum iustum est quod vis, & non iustum quod non vis.* Ergo &c.

2. Præterea. Rom. ix. 21. dicitur: *An non habet potestatem figulus (5) ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud in contumeliam?* & loquitur de Deo per similitudinem figuli. Sed quidquid ex luto vult figulus fieri, iustum est ut luto fiat. Ergo quidquid Deus vult in creatura fieri, iustum est ut fiat; & sic ex hoc solo dicitur aliquid esse iustum quod est a Deo volitum.

3. Præterea. Ubi quod est aliud iustitia quam voluntas, iustitia voluntatem restringit, & sic quodammodo ei resistit. Sed nihil est quod restringat voluntatem Dei: unde Math. xx. *An non licet mihi quod volo facere?* nec aliquid etiam ei resistere potest: quia in Psalm. cxlii. 3. *Omnia quaecumque voluit fecit:* & Rom. ix. 19. *Voluntati eius quis resistet?* Ergo ipsa eius voluntas est eius iustitia. Ex hoc ergo aliquid est iustum quod est a Deo volitum.

4. Præterea. In nobis non est idem, opus nostrum esse iustum, & a nobis esse volitum; ex hoc quod alicui debitor sumus, (6) cui si debitum reddere volumus, iustum opus nostrum non esset. Sed Deus nulli est debitor: Ergo opus ipsius non dicitur iustum nisi ex hoc quod est ei placitum.

Sed contra. Deus dicitur iuste agere, in quantum reddit unicuique pro meritis. Psalm. lxi. 13. *Tu reddis unicuique iuxta opera sua.* Sed voluntas Dei non concernit merita. Ergo non ex hoc solo dicitur opus Dei iustum quod est ei placitum.

Præterea. Opus Dei non ex eodem dicitur opus iustitiae, & opus misericordiae. Sed opus misericordiae est opus voluntatis divinae. Ergo non ex hoc solo dicitur opus Dei iustum quod est ei placitum.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Uterius. Videtur quod Deus non possit prætermittere aliquid eorum quae ad iustitiam operis eius concurrunt. Quia II. ad Tim. 11. *Ille fidelis permanet, se ipsum negare non potest.* Negaret autem se ipsum, si dicitur si dicta sua non impleret. Ergo cum ex hoc dicatur opus Dei iustum esse quod per ipsum impleatur Dei dicta, videtur quod non possit iustitiam sui operis prætermittere.

2. Præterea. Rom. xi. super illud: *Contra naturam insertus es etc.* Glossa: *Deus creator, & conditor omnium rerum, nihil contra naturam facit; sicut nec contra se ipsum.* Sed sicut ipse conditor naturarum, ita ipse est conditor, & causa omnis iustitiae. Ergo nihil potest facere contra ordinem iustitiae in rebus constitutum.

3. Præterea. Si posset ordinem iustitiae in rebus

(3) Al. est regula; actio non est &c. (4) Al. iustitiae aequalitatis. (5) Al. deest eadem. (6) Al. quibus.

constitutum immutare: ergo posset bonos damnare, & malos premiare. Sed hoc videtur inconveniens. Ergo Deus ordinem iustitiae qui est in rebus, non potest immutare.

Sed contra. Ordo iustitiae requirit ut aliquis pro peccato puniatur. Sed Deus potest poenam dimittere peccato debitam: alias frustra rogaretur ut debita nobis dimitteret. Ergo potest immutare ordinem iustitiae constitutum in rebus.

Præterea. Ordo iustitiae in rebus humanis est conformis ordini rerum naturalium: unde iustitia humana a iustitia rerum naturalium trahitur secundum Philosophos. Sed Deus immutat quandoque ordinem rerum naturalium ab eo statutum, ut patet in operibus miraculosis. Ergo & potest ordinem iustitiae in rebus humanis statutum immutare.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Uterius. Videtur quod Deus nullum puniat nisi pro peccato. Quia, ut dicit Hieronymus, epist. 111. ad Heliodorum, *quidquid patimur, peccata nostra meruerunt.* Per passionem autem poenam designat. Ergo omnis poena pro peccato redditur.

2. Præterea. Sicut primum habet se ad meritum, ita poena ad peccatum, sed primum non redditur nisi merito. Ergo nec poena nisi peccato.

3. Præterea. Poena est quasi medicina quedam, dum scilicet vel ipse qui punitur, per poenam corrigitur, vel alii, qui ex hoc terrentur. Sed hoc non esset, si poena etiam absque peccato inferretur. Ergo non inferitur poena nisi pro peccato.

4. Præterea. Humana iustitia a divina exemplatur. Sed secundum humanam iustitiam reputaretur injustum punire aliquem sine culpa. Ergo multo fortius hoc est inconveniens divinae iustitiae. Sed contra. Job gravissime punitus fuit. Sed poena non fuit ei iudicata pro culpa, ut frequenter dicit Gregorius. Ergo non semper Deus infert poenam pro culpa.

Præterea. Infortunia quae in hoc mundo accidunt, communia sunt bonis, & malis, ut Augustinus dicit in Lib. de civ. Dei XX. cap. 111. Sed culpa non est utrisque communis. Ergo aliquando poena inferitur sine culpa.

QUÆSTIUNCULA IV.

1. Uterius. Videtur quod Dominus agar iustus cum uno quam cum alio. Punitio enim est opus iustitiae. Sed magis punit unum quam alium. Ergo iustus agit cum uno quam cum alio.

2. Præterea. Misericordia temperat severitatem iustitiae. Sed Deus misericordius agit, cum uno quam cum alio. Ergo & iustus.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod iustitia, & voluntas in Deo idem sunt secundum rem; sed secundum rationem iustitia aliquid supra voluntatem addit, scilicet ordinem divinis effectibus convenientem, secundum quod unum alteri proportionaliter adaequatur. Est enim in rebus (7) creatis

(7) Al. quibus.